

פרשת בלק

טוב עין הוא יבורך

1. מסכת סנהדרין (קה ע"ב) - קרבנותיו של בלק

אמר רב יהודה אמר רב: לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוה, אפילו שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה - בא לשמה. שבשכר ארבעים ושתים קרבנות שהקריב בלק זכה ויצאה ממנו רות.

2. מסכת ברכות (יז ע"א):

"ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל עושיהם". 'לעושים' לא נאמר אלא 'לעושיהם' - לעושים לשמה, ולא לעושים שלא לשמה. וכל העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא.

3. תוספות מסכת ברכות דף יז עמוד א

העושה שלא לשמה נוח לו שלא נברא - וא"ת האמר רב יהודה אמר רב פרק מקום שנהגו (ד' נ:): לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה וי"ל דהכא מיירי שאינו לומד אלא לקנתר חבריו והתם מיירי שלומד ע"מ שיכבדוהו.

4. זכירת מעשה בלעם וחטאם של ישראל - ספר מיכה (ו, ה)

"עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל למען דעת צדקות ה'".

5. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יב עמוד ב

אמר רבי אבהו בן זוטרתא אמר רבי יהודה בר זבידא: בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, ומפני מה לא קבעוה - משום טורח צבור. מאי טעמא? אילימא משום דכתיב בה: אל מציאם ממצרים - לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים! - אלא אמר רבי יוסי בר אבין: משום דכתיב בה האי קרא: כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו. - ולימא האי פסוקא ותו לא! - גמירי: כל פרשה דפסקה משה רבינו - פסקינן, דלא פסקה משה רבינו - לא פסקינן.

6. 'עין רעה' כנגד 'עין טובה' - ספרי וזאת הברכה, שנו

"לא קם נביא עוד בישראל כמשה" - "בישראל לא קם, אבל באומות העולם קם, ואיזה? זה בלעם"

7. מסכת אבות ה, יט

כל מי שיש בידו שלשה דברים הללו מתלמידיו של אברהם אבינו ושלשה דברים אחרים מתלמידיו של בלעם הרשע: **עין טובה** ורוח נמוכה ונפש שפלה מתלמידיו של אברהם אבינו, **עין רעה** ורוח גבוהה ונפש רחבה מתלמידיו של בלעם הרשע. מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע? תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעולם הזה ונוחלין בעולם הבא... אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשין גיהנם ויורדין לבאר שחת

8. במדבר פרק כד פסוק ב

וַיִּשָׂא בַלְעָם אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לְשִׁבְטָיו וַתְּהִי עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים:

9. רש"י במדבר פרק כד פסוק ב

(ב) **וישא בלעם את עיניו** - בקש להכניס בהם עין רעה, והרי יש לך שלש מדותיו עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה האמורים למעלה: **שוכן לשבטיו** - ראה כל שבט ושבט שוכן לעצמו ואינן מעורבין, ראה שאין פתחיהם מכוונין זה כנגד זה, שלא יציץ לתוך אהל חבירו: **ותהי עליו רוח אלהים** - עלה בלבו שלא יקללם:

10. מסכת בבא מציעא (דף קז ע"ב) - 'רוח גבוהה' כנגד 'רוח נמוכה'

והסיר ה' ממך כל חלי, אמר רב: זו עין. רב לטעמיה, דרב סליק לבי קברי, עבד מאי דעבד. אמר: תשעין ותשעה בעין רעה, ואחד בדרך ארץ.

11. מסכת בבא בתרא (דף קיח ע"ב)

"בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" - אל תקרי 'עלי עין' אלא 'עולי עין', ללמדנו שאין עין הרע שולטת בזרעו של יוסף. **הרשב"ם**: "עולי עין - הן עולין על העין ושולטין עליו ואין העין עולה עליהן".

12. בין משה רבינו לבלעם הרשע - במדרש תנחומא (וזאת הברכה, סימן א) מודגש בצורה זו הניגוד בין נבואתו של משה לנבואתו של בלעם:

בא משה לברך את ישראל, הוסיף להם ברכה שביעית, שנאמר וזאת הברכה, תוספת על הברכות שבלעם בירך את ישראל שהיה ראוי לברך שבע ברכות, כנגד שבע מזבחות, ולא ברכן אלא שלש, שנאמר והנה ברכת בך זה שלש פעמים (במדבר כד, י), אמר לו הקדוש ברוך הוא רשע אתה עינך צרה לברכן, אף אני איני מספיק על ידך שתשלים ברכתך על ישראל, יבא משה שענינו יפה, ויברך את ישראל, ועליו אמר שלמה "טוב עין הוא יבורך" (משלי כב, ט) - אל תקרי 'יבורך', אלא 'יברך', זה משה רבינו שענינו יפה בברכתו את ישראל.

- "אם יתן לי בלק מלא ביתו פסוף וזהב לא אוכל לעבר את פי ה' אלהי לעשות קטנה או גדולה" (כב, יח),
- "שמע אמרי אל וידע דעת עליון" (כד, טז),
- "תמות נפשי מות ישרים" (כג, י).

"אל זעם בכל יום" (תהלים ז, יב), "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל". "ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו".

13. פסק הרמ"א (קכח, יד) - נשיאת כפיים - רק ביום טוב?

נהגו בכל מדינות אלו שאין נושאים כפיים אלא ביום טוב, משום שאז שרויים בשמחת יום טוב, וטוב לב הוא יברך:

❖ תפילתו של רבי אלימלך מליז'ענסק זצ"ל: "אדרבה, תן בלבנו שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם" ומתוך כך - "שנדבר כל אחד את חבירו בדרך הישר והרצוי מלפניך".